

ΕΡΓΑ ΚΙΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΗΣ: ΑΝ. ΚΑΣΤΑΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ φΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ
(Εκπαιδευτικός)

Σχίτσο του Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ (¹)

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Κάθε άγνθρωπος που έτυχε νὰ γεννηθεῖ μὲ κἀποιο ἔξαιρετικὸ ἐνθουσιασμὸ ψυχῆς, μὲ κἀποιο ἔγδιαφέρο γιὰ τὴ ζωὴ καὶ μὲ ἴδιαιτερη ἵκανότητα σκέψεως, ἀμα φθάσει σὲ ὥρισμένο σημεῖο τῆς γεύτητός του μοιραίως θὰ αἰσθανθεῖ τὴν ἀνάγκη νὰ ἔγδιαφερθεῖ γιὰ τὰ ἔξω φαινόμενα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ή γεανική του θέρμη, τὰ αἰσθήματά του καὶ οἱ ιδέες του ζητοῦν θυελλώδη ἐκδήλωση καὶ ἔξωτερίκευση. Σιγὰ σιγὰ ἀρχίζουν νὰ χτυποῦν τὴ φαντασία του οἱ τόσες κοινωνικὲς ἀντιθέσεις, ἀντιφάσεις καὶ ἀδικίες, πληγώντας βαθειὰ τὸ ἀγνθρωπιστικὸ του αἰσθημα. Μὲ ἀπορία καὶ λύπη του βλέπει ὅτι τὰ ἔξω κοινωνικὰ καθεστῶτα δὲν ἀνταποκρίνονται μὲ τὶς ιδέες που ἔχει μέσα του καὶ ἀκούει γύρω του περὶ καλωσύνης, ἀνθρωπισμοῦ, κοινωνικῆς ἰσότητας καὶ δικαιοσύνης. Ή εύαισθητη γεανική ψυχή του διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἀδικία αὐτὴ καὶ ἀρχίζει φυσικὰ νὰ σκέπτεται γιὰ τὰ αἴτια τῆς ἀνωμάλου αὐτῆς καταστάσεως. Ἀπὸ σκέψη σὲ σκέψη φτάνει στὸ τέλος σὲ κἀποια ἔξηγηση τοῦ προβλήματος, ποὺ τόσο τὸν βασανίζει. Ή ἔξηγηση αὐτὴ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ γε σωστή, γιατὶ δὲ διγῆκε ἀπὸ μεστωμένο χεφάλι, πλουτισμένο μὲ τὴν πεῖρα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ ἀπὸ διγουρο ἀκόμα γεανικὸ μυαλό, γεμάτο ἡθικολογικὲς φανταστικὲς ιδέες.

ες καὶ δρθιολογιστικές, ἀπόλυτες ἴδεες, παριμένες ἀπὸ τὸ σχολεῖο, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸν παιδικὸν κύκλο του. Γεμάτος μὲν εαυτικὸν ἐνθουσιασμὸν ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τυφλὴν ἐμπιστοσύνην στὸ μυαλό του καὶ τὶς ἀψηλές ἴδεες του, ἀφίγεται τώρα σὲ μιὰ θυελλώδη χριτικὴ τῆς γύρω ζωῆς καὶ τῆς ἐλαττωματικῆς γινομένων κοινωνίας. Κρίνει καὶ ἐπικρίνει αὐθαίρετα τὰ ὑπάρχοντα κοινωνικὰ καθεστῶτα, κόβει καὶ ράβει μὲ τὴν μεγαλείτερην εὐκολίαν καὶ ἐπιπολαιότηταν τὰ σπουδαιότερα προβλήματα τῆς ζωῆς. Καὶ ὅχι μόνον αὐτὸν ἀλλὰ στὸ τέλος δημιουργεῖ καὶ μὲ τὴν φαγτασίαν του ἔγαρον ὁ εἰρῶντας χοινικὸν σύστημα, ἕνα ἐπίγειο παράδεισον, ὃπου οἱ ἄνθρωποι γὰρ ζοῦνται ὡς ἀδελφοί ἀναμεταξύ τους, ὃπου γὰρ μήνυτοι ὑπάρχουν οὔτε φτωχοί οὔτε πλούσιοι, οὔτε λισχυροί οὔτε ἀδύνατοι, οὔτε κοινωνικές ἀδικίες οὔτε καταχρήσεις. "Οπου γὰρ βασιλεύει ἡ πιδία μεγάλη ἐλευθερία καὶ δλοι γάγε εὐτυχισμένοι καὶ ἵσοι ἀναμεταξύ τους: στὴν δουλειὰν καὶ στὶς ἀπολαύσεις, στὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα, πραγματοποιώντας ἔτσι τὸ ἀψηλότερον ἴδαικον τῆς λογικῆς, τῆς ηθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ τὸ ἐντελῶς θεωρητικό, ἴδεατο, ἀφηρημένο αὐτὸν κοινωνικὸν σχῆμα δὲ εὐγενικὸς νεανίας τὸ ἐκλαμβάνει ὡς θετικό, ὡς τελείως κατορθωτό, ὡς ἐπιβεβλημένο μάλιστα καὶ μὲ ἀκράτητο ἐνθουσιασμό, μὲ τυφλὸν φανατισμό, τὸ κηρύττει δεξιὰ καὶ ἀριστερά, στοὺς φίλους καὶ γνωρίμους του, χωρὶς καμιὰ διάκριση στὴν κοινωνικὴ θέση, στὴν ἥλικια ἡ στὴν πνευματικὴ μόρφωση τοῦ ἀκροατηρίου του. "Εξ ἵσου ἀποτελείνεται σὲ γέους καὶ γέρους, φτωχούς καὶ πλούσιους, ἀγραμμάτους καὶ μορφωμένους, πιστεύοντας ἀφελῶς πῶς δλοι αὐτοὶ μὲ τὴν ἴδιαν εὐκολίαν μποροῦν γὰρ παραδεχθοῦν τὸ τόσο λογικό, δίκαιο καὶ φιλάνθρωπο κοινωνικό του σύστημα. Στὴν ὑπνωτιστικὴν αὐτὴν κατάστασην ποὺ δρίσκεται καμιὰ

δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τὸ δρόμο του, καμιὰ λογικὴ δὲν μπορεῖ νὰ τὸν κάνει γ' ἀλλάξει γγώμη! Κάθε φρόνιμη συμβουλὴ ἐκ μέρους τρίτου τὴν ἐκλαμβάνει ως στενότητα πνεύματος, κάθε ὑπόδειξη τῆς πραγματικότητος ως σκληρότητα ψυχῆς! "Ἄσ δοῦμε δμως καὶ τώρα τί πραγματικὴ ἀξία εἶχε τὸ ἔργο του. Στὴν χριτικὴ αὐτὴ τῆς χοιγωγίας καὶ στὸ γέο του χοιγωνικὸ εὐαγγέλιο δ νεαρός μας Ἱεραπόστολος, χωρὶς νὰ τὸ ὑποψιασθεῖ, ἔκανε ἔνα σωρὸ ἐσφαλμένους συλλογισμούς: Τὸ ποῶτο καὶ κεφαλαὶ ὡς δει λάθος το υπότιτην δτι ἔδωκε μεγάλη σημασία στὸ ἀτομό του, στὰ αἰσθήματά του καὶ στὶς ἴδεες του, καὶ δὲν κατάλαβε καθόλου τὴν σπουδαιότητα τοῦ προβλήματος που εἶχε μπροστά του. Δὲν κατάλαβε δτι ἡ χοιγωγία εἶναι ἔνα αὐτοτελές ιστορικὸ καθεστώς, που μόνο του δημιουργεῖται καὶ ἐξελίσσεται καὶ δὲν ἔξαρτᾶται καθόλου ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες τοῦ ἄλφα καὶ τοῦ βῆτα. Εἶναι μιὰ ἀλύγιστη πραγματικότητα, που ἔχει δικούς της ἐσωτερικούς σιδερένιους νόμους, που καμιὰ δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς ἀλλάξει καὶ μόνο τὸ πολὺ δ ἀγθρωπός, ἀν θελήσει, μπορεῖ νὰ τοὺς σπουδάσει.

"Αντὶ λοιπὸν νὰ προσπαθήσει νὰ μάθῃ ποιοί εἶναι οἱ νόμοι αὐτοὶ που διευθύνουν τὴν χοιγωγία, παρουσιάστηκε δ ἵδιος μὲ δικό το υπόθαλρετους νόμους, βγαλμένους ἀπὸ τὸ κεφάλι του, μὲ δικές του ἐτοιμεῖς ἴδεες, που τὶς νόμιζε σωστὲς ἐκ τῶν προτέρων καὶ που θέλησε μὲ τὸ στανιδὲ γὰ τὶς κολλήσει στὴν χοιγωγία. "Αγτὶ νὰ προσαρμοσθεῖ αὐτὸς στὴν ἔξω πραγματικότητα τῆς ζωῆς, θέλησε νὰ φέρει τὴν χοιγωγία στὰ νερά του, στὶς ἴδεες του, στὰ αἰσθήματά του καὶ στὴν ἴδιοσυγχρασία του.

Τὴ δεύτερη λήπης που ἔκανε καὶ που μαζί μὲ τὰ κατοπιγὰ εἶγαι συνέπεια τοῦ πρώτου, ἥταν ἡ μεγάλη σημασία που

Εδωκε στις άφηλές ανθρωπιστικές ιδέες καὶ στη δύναμη τῆς λογικῆς πειθοῦς. Σ' αὐτὰ ἀπάνω στήριξε τὴν κριτική του γιὰ τὴν κοινωνία, μὲ αὐτὰ πίστεψε πώς θὰ καταπείσει τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραδεχθοῦν τὸ νέο του κοινωνικὸ σύστημα. Τί ωραιότερο, σκέψη, καὶ πειστικώτερο πρᾶμα ἀπὸ τὴν λογική καὶ τὶς ἀφηλές εὐγενικὲς ιδέες! Ποιός θὰ μπορέσει νὰ τὶς ἀντισταθεῖ καὶ νὰ ἀντεπει σ' αὐτές; Εἶναι περίεργη πράγματι ἡ πίστη αὐτῇ τῶν ἀνθρώπων στὰ δυὸ αὐτὰ πράματα καὶ ἀκόμα θὰ μᾶς δοθεῖ εύκαιρία νὰ μιλήσωμε γιὰ τὴν ἀνθρώπινη αὐτὴ ἀδυναμία. Δὲν σκέψη καθόλου δὲν γένος μας δτὶ ἡ λογική καὶ οἱ ἀφηλές ιδέες εἰναι παρμένες ἀπὸ μέσα του καὶ μπορεῖ νὰ μὴ συμφωνοῦν μὲ τὴν ἔξω πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Καὶ δὲν ἀκόμη εἶναι κοινές σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους δὲ σημαίνει τίποτε, ἀφοῦ ἡ καθημερινὴ πεῖρα μᾶς δείχνει φανερὰ πόσον δλίγο ἐπηρεάζεται ἡ ζωὴ ἀπὸ ιδέες καὶ λογικὲς καὶ πώς χιλιάδες χρόνια τώρα δὲν κατόρθωσαν αὐτές νὰ διορθώσουν τὴν κοινωνία καὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὸ προαιώνιο ἀνθρωπιστικό τους δγειρο. Θὰ πεῖ πώς ἔξω ἀπὸ τὴν λογική καὶ τὶς ἀφηλές ιδέες πρέπει νὰ ζητηθοῦν οἱ πραγματικὲς αἰτίες ποὺ κινοῦν τὸν τροχὸ τῆς κοινωνίας.

Τὸ τρίτο λάθος ποὺ ἔκανε καὶ ποὺ ἔχει ἀμεση σχέση μὲ τὸ προηγούμενο, εἶναι ἡ περίεργή του τάση νὰ μὴν δώσῃ καμιὰ σχεδὸν σημασία στὸν ψυχικὸ παράγοντα τοῦ ἀνθρώπου, στὸν παράγοντα τῆς θελήσεως. "Ολα τὰ πῆρε ζητήματα μυαλοῦ, ζητήματα ἀπλῆς κατανοήσεως. Γι' αὐτὸν δὲν ἡ κοινωνία δρίσκεται σὲ κακὰ χάλια σ' αὐτὸ δὲ φταίει ἡ καλὴ θέληση τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἡ ἀμάθειά τους, ἡ μὴ δρθή κατανόηση ἐκ μέρους των τῆς πραγματικότητας, τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων τους. Στοὺς ἀμορφώτους φταίει ἡ ἀ-

γραμματοσύνη και στους μορφωμένους ή στρεβλή άντιληψη που τους έμποδίζει δῆθεν νὰ καταλάβουν τὴν πραγματική αἰτία του κακοῦ.

Κατὰ βάθος δυνατώς έχουν καλές διαθέσεις δλοις τους και εἶναι πρόθυμοι γὰρ κάνουν τὸ καλὸ δύμα τους τὸ δεῖξει κανεὶς.

Καὶ πάλιν ὁ εὐγενικὸς γένος μας δὲν μπόρεσε νὰ καταλάβει δτὶ τὴν αἰτία του κακοῦ πρέπει νὰ τὴν γυρέψει ἀλλοῦ, παρὰ στὴν ἐλαττωματικότητα δῆθεν του μυαλοῦ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν υποφιάστηκε δτὶ τὸ μυαλό τους μπορεῖ νὰ δουλεύει πολὺ καλὸ, ἀλλὰ νὰ ὑπάρχουν ἄλλοι ἴσχυροι λόγοι, τίποτε ψυχικὰ ἐμπόδια, ἢ σλικὰ συμφέροντα, που έμποδίζουν πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ πάρουν τὸ λογικὸ καὶ δίκαιο δρόμο που αὐτὸς ἐπιθυμεῖ. Καὶ τότε δὲν εἶναι πιὸ ἡ λογική καὶ ἡ μόρφωση που τους λείπει, ἀλλὰ ἀκριβῶς ἡ καλὴ θέληση, ἡ ἡθικὴ αὐταπάργηση γιὰ τους ἄλλους. Ἔτσι τὸ ζήτημα ἀπὸ νοητικό, δπως τὸ φανταστηκε δγέος, καταντᾶ γὰρ εἶνε ψυχικό!

Τὴν τέταρτη καὶ τελειωταῖο λόγος του εἶναι ἀλληλένδετο καὶ σφιχτοδεμένο μὲ τὸ προηγούμενο. Μὴ παραδεχόμενος κακὴ θέληση στους ἀνθρώπους, καταντᾶ σιγὰ σιγὰ νὰ τους ἔξιδανικεύσει δλότελα. Τοὺς φαντάζεται ὡς δντα ὅχι μόνο φύσει καλὰ καὶ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τελείως ἀγιδιοτελῆ, πρόθυμα πάντοτε νὰ ἔργαστοι γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ καὶ γιὰ τὴν εὐτυχία τῆς κοινωνίας. Σ' αὐτῇ του τὴν ἔξιδανικευση τῆς φύσεως του ἀνθρώπου στηρίζεται ἡ ἀπλοϊκή του πίστη στὸ εὔχολο διόρθωμα τῆς κοινωνίας, τὰ ἀφελῆ θεραπευτικά του μέσα που φαντάζεται, γὰρ φωτίσει μὲ διδαχὲς τὸν κόσμο δειχνούτάς του τὸ σωστὸ δρόμο τῆς σωτηρίας. Μὴ κάμνοντας διάκριση μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, νομίζοντας δτὶ δλοι ἐξ ίσου εἶναι καλοὶ καὶ πρόθυμοι, ἀποτείνεται μὲ τὰ ἴδια λόγια σ'

δλους ἀνεξαιρέτως: πλούσιους καὶ φτωχούς, ισχυρούς καὶ ἀ-
δυνάτους, μορφωμένους καὶ ἀγραμμάτους, πιστεύοντας δτι δ-
λοι εἶναι ἴκανοι ἐξ ίσου γὰ τὸν ἀκούσουν καὶ γὰ κατηχη-
θοῦν!

Δὲν κατάλαβε καὶ πάλιν δ ἵδεολόγος μας δτι οἱ ἀγθρω-
ποι δὲν εἶναι τόσογ καλοὶ καὶ ἀγιδιοτελεῖς δπως τοὺς φαγ-
τάστηκε καὶ δὲν παρασύρουται εὔκολα ἀπὸ θεωρίες δσογ δρ-
θολογιστικὲς καὶ ηθικολογικὲς καὶ νᾶνε. Προτιμοῦν γὰ μέ-
νουν κολλημένοι στὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς καὶ δες ἔ-
χει ἔνα σωρὸ ἐλαττώματα καὶ τρωτά. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κή-
ρυγμά του δὲν ἔφερε καγένα ἀποτέλεσμα. Οἱ πλούσιοι καὶ οἱ
ἰσχυροὶ τὸν ἀκουσαν γελῶντας γιὰ τὴν ἀφέλειά του γὰ πι-
στέψει δτι μπορεῖ γὰ τοὺς πείσει, ἐνῷ οἱ φτωχοὶ καὶ οἱ ἀ-
δύνατοι κουνοῦσαν μὲ δυσπιστία τὸ κεφάλι τους, πεισμένοι ἐν-
δόμυχα, πὼς μὲ λόγια, δσο δίκαια καὶ νᾶναι, δὲν ἀλλάξει η
ζωὴ καὶ πὼς δλα αὐτὰ θὰ πᾶν χαμένα στὸν ἀέρα.

Καὶ ἀν κατώρθωσε γὰ πείσει προσωριγῶς μερικοὺς αὐ-
τοὺς θάσαν σὰν κι' αὐτὸν ἀπειρα, αἰσθηματικὰ παιδιά, ἢ τὸ
πολὺ τίποτε ἔξημμένα μωλὰ καὶ ἀγήσυχοι χαρακτῆρες, που
δὲν μποροῦν δέσμαια γᾶχουν καμιὰ σημασία μέσα στὸν ἀμείλι-
κτο δδοστρωτῆρα τῆς πραγματικότητος τῆς ζωῆς. Ἐπειδὴ εἴ-
ναι πολὺ χαρακτηριστικὸς δ τρόπος μὲ τὸν δποῖον ἔδρασε δ
δυειροπόλος γεαγίας μας καὶ θὰ μᾶς χρησιμεύσει κατόπι στὶς
παραβολές μας μὲ ἄλλους ώς ἔνας τὸ πος, θεωροῦμε κα-
λὸ γὰ τὸν ἀνακεφαλαιώσουμε συντομώτατα.

Παρεγγώρισε τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα καὶ φαντά-
στηκε πὼς καθένας μπορεῖ γὰ ἀλλάξει τὴν κοινωνία. Ἐδω-
σε μεγάλη σημασία στὴ λογικὴ καὶ τὶς ἀψηλὲς ἴδεες καὶ ἐν
γένει στὸν νοητικὸ παράγοντα· τουγαντίον παρεγγώρισε· τε-
λείως τὸν ψυχικὸ καὶ δουλητικό. Ἐξιδανίκευσε φοβερὰ τὴν

ἀνθρώπινη φύση καὶ στὸ τέλος ἐδημιούργησε ἔνα διγειρῶδες κοινωνικὸ σύστημα στηριζόμενο σὲ ἀψηλὲς ἀφηρημένες ίδε-ες, νομίζοντας δτὶ μὲν αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἀντικαταστήσει τὴν πρα-γματικότητα τῆς ζωῆς.

Καὶ εἶναι ἄξιο περιεργεῖας δτὶ δλοι σχεδὸν οἱ ἐνθουσιώ-δεις καὶ αἰσθηματικοὶ νέοι ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν κοινω-νία μὲ τὸν ἴδιο πάντοτε στερεότυπο τρόπο λύγουν τὰ διάφο-ρα κοινωνικὰ προβλήματα. Καταστρώγουν ἀπάνω - κάτω τοὺς ἴδιους φιλοσοφικοὺς συλλογισμούς, δίνουν τὶς ἴδιες ψυχολογι-κὲς ἔξηγήσεις, προτείνουν τὰ ἴδια περίπου θεραπευτικὰ μέσα.

Πρᾶμα ποὺ ἀποδεικνύει δτὶ τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ σὲ ὡ-ρισμένη ἥλικια ἔχει ἔνα δλότελα καθωρισμένο τρόπο ἐκφάν-σεως καὶ λειτουργίας. Ὁ νεανικὸς αὐτὸς τρόπος τοῦ φιλοσο-φεῖν ἐπὶ τῆς κοινωνίας πολλὲς φορὲς παραμένει δ ἴδιος καὶ στὴν ἀνδρικὴ ἥλικια καὶ δὲν εἶναι καθόλου σπάνιο νὰ διέ-πη κανεὶς καμὰ φορὰ καὶ γέροντες νὰ σκέπτωνται καὶ νὰ ἀντιδροῦν στὰ κοινωνικὰ φαινόμενα ἀκριβῶς κατὰ τὸν ἴδιο ἐνθουσιώδη, αἰσθηματικὸ τρόπο, δπως καὶ οἱ νέοι. Ἡ ἐπιστή-μη μάλιστα ἀπέδειξε σήμερα, δτὶ καὶ δ λ δ κ λ η ρ ος ἥ-δ ν θ ρ ω π δ τ η ζ, ἐπὶ χιλιάδες χρόνια, ώς τὸν περασμένο σχεδὸν αἰώνα, φιλοσοφοῦσε γιὰ τὴν κοινωνία μὲ τὸν ἴδιο σχε-δὸν νεανικό, αἰσθηματικό, ἐνθουσιώδη τρόπο. Βρισκότανε δη-λαδὴ στὸ γεανικὸ στάδιο τῆς κοινωνικῆς της σκέ-ψεως. Δὲν εἶχε ἀκόμα ὡριμάσει κοινωνικῶς δπως ἥ ἐποχὴ μας. Διότι ναὶ μὲν ἥ ἀνθρωπότης ἔως τελευταῖα εἶχε κάνει μεγάλη πρόδο σὲ μερικὰ πράγματα, ἴδιως σὲ κείνα ποὺ ἔξαρ-τῶνται ἀπὸ τὴν φαντασία, τὸ καλλιτεχνικὸ αἰσθημα καὶ τὴν ἀφηρημένη εἰκαστικὴ σκέψη, ώστόσο ἔμεινε πολὺ πίσω στὴ θετικὴ πειραματικὴ ἐπιστήμη καὶ στὴν τεχνικὴ βιομηχαν-ικὴ τελειοποίηση τῆς ζωῆς. Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ τὰ τελευταῖα

αὐτὰς κυρίως ἔξαρτάται, δπως θὰ δοῦμε παρακάτω, ἡ ἀνάπτυξη, τελειοποίηση καὶ εύρυτητα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, γι' αὐτό, ἐπειδὴ αὐτὰ ἔμεναν στάσιμα ἐπὶ αἰῶνας, κυλιόταν καὶ ἡ ἀνθρωπότης χιλιάδες χρόνια στὰ ἴδια σχεδὸν πάντοτε ἀπλῶς ἀγροτικὰ καὶ χειροτεχνικὰ ἀχνάρια τῆς ζωῆς, που ἀναγκαστικὰ βαστοῦσαν τὴν ἀνθρώπινη ψυχή καὶ τὸ ἀνθρώπινο μυαλό στὴν ἴδια πάντοτε ἀπλοῖκή κατάσταση ἐκφάγουσες καὶ λειτουργίας. Τουγαντίον δέ κατοικεῖταις αἰῶνας, μόνος του, ἦταν τόσο ἀφαντάστικες πλούσιος ἀφ' ἐνδές σὲ θετική ἐπιστήμη καὶ τεχνική βιομηχανική τελειοποίηση, ἀφ' ἑτέρου σὲ πολιτικὰ γεγονότα καὶ κοινωνικές ἐπαγαστάσεις, ὥστε ἐδυνάμισε τὴν ἐπιστημονική, ψυχολογική καὶ κοινωνιολογική πεῖρα τῆς ἀνθρωπότητος πολὺ περισσότερο, παρὰ δλοὶ οἱ προηγούμενοι αἰῶνες μαζί. Ὁ, τι ἐπὶ χιλιάδες χρόνια μαζευότανε ὡς ἀκατέργαστο, ἀτακτοποίητο καὶ ἀσυνάρτητο ὄλικό, βρῆκε στὸν δέκατο ἔννατο αἰώνα τὴν ταχτοποίηση, συστηματοποίηση καὶ περαιτέρω ἐπιστημονική ἔξέλιξη του. Γι' αὐτὸν καὶ δ τελευταῖος αὐτὸς μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀφετηρία νέας δλότελα ζωῆς γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Τὸ νεανικὸν αὐτὸν τρόπο τῆς κοινωνικῆς σκέψεως, που δλα τὰ ζητήματα τὰ λύει μὲ τὸ αἰσθημα καὶ μὲ διάφορες θεωρητικές ἀνθρωπιστικές ἰδέες τὸν δνομάζει σήμερα ἡ ἐπιστήμη ὑποκειμενικό, αἰσθηματικὸν τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι: **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ**.

Ἐπίσης τὸν δνομάζει καὶ Οὐτοπίστικόν, διότι οἱ σκέψεις του δὲν στηρίζονται στὰ διδόμενα τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας, δπως τὰ διέπλασε ἡ ἱστορική ἔξέλιξη, ἀλλὰ σὲ αὐθαιρέτους φανταστικούς συλλογισμούς, που βάση ἔχουν πάντοτε μια ἀφηρημένη ἔννοια, περ

κοινωνικής δικαιοσύνης λ.χ. κοινωνικής εύτυχίας — ἀπολύτου — ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, ἀπολύτου τελειότητος τῆς ζωῆς κτλ. κτλ.

Εἴτε ὑποκειμενική κοινωνιολογία τὴν δινομάσωμε εἴτε οὐτοπιστική, τὸ πρᾶγμα μένει τὸ ἕδιο. "Ἐχομε νὰ κάνωμε πάντοτε μὲ ἔνα τρόπο τοῦ σκέπτεσθαι, που φαντάζεται δτὶ μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τὰ πράγματα τῆς κοινωνίας μὲ αἰσθηματολογίες, ἀγθρωπιστικὲς ἴδεες καὶ ἐτοίμους ἐκ τῶν προτέρων θεωρητικούς συλλογισμούς, χωρὶς κἄν νὰ μποφιασθῇ δτὶ ἡ λογικὴ τῶν ἀγθρώπων δὲν συμπίπτει καθόλου μὲ τὴ λογικὴ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος καὶ δτὶ ἡ τελευταία αὕτη ἔχει δικούς της νόμους σιδερένιους σύμφωνα μὲ τοὺς δποίους Ζεῖ καὶ ἐξελίσσεται μοναχή της. "Ἐπρεπε γὰ περάσουν χιλιάδες χρόνια γιὰ νὰ καταλάβῃ ἡ ἀγθρωπότης τὸ ἀπλούστατο αὔτὸ πρᾶγμα.

"Οπως εἴπαμε παραπάνω, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐνθουσιώδεις οὐτοπιστὰς νέους ἔξακολουθοῦν τὰ ὑποκειμενικὰ ἴδεολογικά τους κηρύγματα καὶ ἀφοῦ περάσει ἡ νεανικὴ τους ἥλικα καὶ καμιὰ φορὰ μάλιστα καὶ δταν γεράσουν. Σ' αὐτοὺς τὸ ἀγθρωπιστικό, ἴδεαλιστικὸ στοιχεῖο εἶναι τόσο δυνατό, τόσο πολὺ ἀνεπτυγμένο, ὥστε πνίγει κάθε ἄλλη σκέψη μέσα τους, κάθε ἵκανότητα νὰ ἀντιμετωπίσουν ψύχραιμα τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς. Στὸ τέλος τοὺς γίνεται μιὰ μονομανία, μιὰ ἀπαραίτητη ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τους, χωρὶς τὴν δποίαν δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν. Καταγτοῦν τελείως σκλάδοις τῆς ἴδεας τους. Ἀπὸ τέτοιους ἀδιορθώτους ἴδεολόγους στρατολογοῦνται καὶ σήμερα ἀκόμα οἱ διάφοροι ἀντιπρόσωποι τῶν πολυαριθμῶν ὅποκειμενικῶν ἐπαναστατικῶν συστημάτων, τὰ δποῖα θὰ ἀναφέρωμε σύντομα παρακάτω.

Άλλα δὲν εἶναι δλοι οἱ ἐνθουσιώδεις νέοι τόσον μονομερεῖς οὔτε καὶ παραμένουν σὲ δλη τους τὴν ζωὴν στὰ ἴδια γενικὰ Ἰδεολογικὰ δνειρα. Οἱ περισσότεροι δίπλα μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς ζωῆς ἔχουν καὶ τὴν ἴκανότητα τῆς παρατηρητικότητος καὶ οὐχὶ λιγότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀνεπτυγμένο καὶ τὸ αἰσθημα τῆς πραγματικότητος.

Ἐγδσω εἶγαι νέοι ἀκόμα καὶ δὲν ἔχουν μεστωμένο τὸ μυαλό τους, τὸ αἰσθημα μέσα τους ὑπεργικᾶ τὴν σκέψη καὶ τοὺς ρίχνει μοιραίως σὲ δλες τὶς ὑπερβολὲς τῆς Ἰδεολογικῆς ὑποκειμενικῆς σκέψεως. Χτίζουν καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν φαντασία τους χρυσᾶ παλάτια καὶ ἐπιγείους παραδείσους.

Μόλις δμως περάσουν τὰ φούμαρα τῆς νεότητος καὶ κατασταλάξῃ καλύτερα τὸ μυαλό τους, κουρασθῇ δὲ συγάμα καὶ ἡ ψυχὴ τους ἀπὸ τὶς μεγάλες φράσεις, γεννᾶται μέσα τους μὰ ἀντίδραση, παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη τῆς πραγματικότητος, ἡ ἀνάγκη νὰ δοῦν τὰ πράγματα δπως εἶναι καὶ νὰ μὴ βαυκαλίζωνται πλέον μὲ ἀπραγματοποίητα δνειρα καὶ ἀκατόρθωτα πράγματα.

Βλέπουν καθαρὰ τώρα δτι ὁ ἔξω κόσμος ἔμεινε δλότελα ἀσυγκίνητος στὶς διδαχές τους καὶ δτι κανεὶς δὲν αἰσθάνθηκε τὴν παραμικρὴ ἐπιθυμία νὰ ἀλλάξῃ σὲ τίποτε τὸ διό του χάριν τῶν Ἰδεῶν των.

Ἐπομένως, κάμινοντας αὐτὸ ποὺ ἔκαμναν, εὐχαριστοῦσαν μόνον τὸν ἑαυτόν τους χωρὶς νὰ φέρουν κανένα θετικὸ ἀποτέλεσμα. Θάταν λοιπὸν καλύτερο ἀντὶ νὰ χάσουν τὸν καιρὸν τους προσπαθώντας μάταια νὰ φέρουν τὸν κόσμο στὰ γερά τους, νὰ προσαρμοσθοῦν οἱ ἴδιοι στὴν ἔξω πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

Καὶ πρῶτα ἀπ' δλα νὰ καταλάβουν ποιοί εἶναι ἐπὶ τέλους οἱ λόγοι ποὺ κάνουν τὴν κοινωνία νὰ εἶναι τόσο δυσκίνητη,

τόσο δύσκολη για παραδέχεται νέες ίδεες και για άλλαζη τὰ συστήματά της. Καὶ ἀρχίζει τώρα δὲ εὐγενικὸς νεανίας νέα σειρὰ συλλογισμῶν γιὰ τὴν κοινωνία ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη μὲ ἔκεινες ποὺ ἔκαμνε ὡς τὰ τώρα. Προηγουμένως ἦθελε νὰ διαδώσῃ στὴν κοινωνία δικές του ἔτοιμες ίδεες, ποὺ παραδόξως τὶς θεωροῦσε ἐκ τῶν προτέρων σωστές. Τώρα ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν προπαγάνδα του ζητᾶ νὰ μάθη, νὰ φωτισθῇ, γιὰ καταλάβῃ τὴν πραγματικότητα. Κάνει δηλαδὴ μιὰ ἔργασία ἔρευνητική, ἀναλυτική, ἀντικειμενική. Καὶ στὴ νέα του ἔρευνα ἀρχίζει ἀπὸ τὸ πρῶτο κεφαλαιῶδες λάθος ποὺ ἔκαμνε, γιὰ νομίζῃ δηλαδὴ δτὶ γῆ αἴτια ποὺ γῆ κοινωνία εἶγαι ἔλαττωματική, εἶναι γῆ ἀμάθεια δῆθεν καὶ δχι γῆ κακή θέληση τῶν ἀνθρώπων. Ἀρχίζει γιὰ ἀμφιβάλλῃ τώρα τελεώς γιὰ τὴ θεωρία αὐτή. Ἡ πεῖρα τὸν ἐδίδαξε δτὶ ἀκριβῶς οἱ περισσότεροι μορφωμένοι, οἱ πιὸ ἔξυπνοι καὶ τριψιμένοι μὲ τὴν ζωὴν εἶναι ἔκεινοι ποὺ δλιγώτερο προσέχουν στὶς ίδεολογικές θεωρίες καὶ δλιγώτερο ἐπιθυμοῦν τὴν διαρρύθμιση τῆς κοινωνίας ἐπὶ νέων βάσεων.

Τὶ συμβαίγει λοιπόν; Θὰ πῇ πὼς τὸ ζήτημα τῆς διορθώσεως τῆς κοινωνίας δὲν εἶναι τόσο ζήτημα μωαλοῦ καὶ γνώσεων, δσον ζήτημα ψυχικῆς ἐπιθυμίας, καὶ πὼς βαθύτεροι ψυχικοὶ λόγοι, ἐμποδίζουν τὴ διάδοση τῶν ἀνθρωπιστικῶν ίδεῶν.

Ποιοὶ γάναι ἄρα γε οἱ ψυχικοὶ αὐτοὶ λόγοι; Μήπως εἶναι τίποτε προλήψεις βαθειὰς ριζωμένες, μήπως εἶναι κεκτημένες συγήθειες ποὺ δύσκολα ἀλλάζουν γῆ ἐπὶ τέλους τίποτα συμφέροντα ποὺ κάγουν τοὺς πολλοὺς γιὰ εἶναι εὔχαριστημένοι μὲ τὸ ὑπάρχον καθεστώς;

Ἀρχίζει τώρα μὲ ἄλλα μάτια, πιὸ ψύχραιμα, γιὰ διέπη τὴν κοινωνία, πιὸ ἥρεμα, πιὸ συγκαταβατικά γιὰ κρίνῃ τὰ